

विकसित महाराष्ट्र - २०४७
क्षेत्रनिहाय कार्यशाळा घेऊन कृती
आराखडा अंतिम करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

नियोजन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: विमहा-२०२५/प्र.क्र.५/का.१४१४

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.

तारीख: १४ फेब्रुवारी, २०२६

वाचा :-

- १) शासन निर्णय क्रमांक: विमहा-२०२५/प्र.क्र.५/का.१४१४, दिनांक: २/०६/२०२५.
- २) शासन निर्णय क्रमांक: विमहा-२०२५/प्र.क्र.५/का.१४१४, दिनांक: १९/११/२०२५.
- ३) शासन निर्णय क्रमांक: विमहा-२०२५/प्र.क्र.५/का.१४१४, दिनांक: २०/०१/२०२६.

प्रस्तावना:-

विकसित महाराष्ट्र २०४७ च्या अनुषंगाने Vision Document तयार करण्याची बाब दि. ०६ मे ते ०२ ऑक्टोबर, २०२५ अशा १५० दिवसाच्या कार्यक्रमामध्ये अंतर्भूत करण्यात आली होती. त्या अनुषंगाने Vision Document तयार करण्यासाठी विस्तृत सूचना, तसेच क्षेत्रनिहाय अभ्यास समित्या वाचा क्र.१ येथील दिनांक २/०६/२०२५ येथील शासन निर्णयान्वये तयार करण्यात आल्या होत्या.

मा. मंत्रिमंडळाच्या दि.२८.१०.२०२५ रोजीच्या बैठकीत विकसित महाराष्ट्र-२०४७ च्या व्हिजन डॉक्युमेंटला मान्यता देण्यात आली आहे. तसेच व्हिजन डॉक्युमेंटमधील रोडमॅपनुसार अंमलबजावणीचा आढावा घेण्यासाठी व्हिजन मॅनेजमेंट नियामक मंडळ, व्हिजन डॉक्यूमेंट आढावा समिती व व्हिजन मॅनेजमेंट युनिट (व्हीएमयू) ची स्थापना वाचा क्र.२ येथील दिनांक १९/११/२०२५ येथील शासन निर्णयान्वये करण्यात आली आहे.

विकसित महाराष्ट्र २०४७ च्या अनुषंगाने व्हिजन डॉक्युमेंटच्या अंमलबजावणीसाठी सन २०२९ पर्यंतचा कृती आराखडा (Action Plan) तयार करण्यासाठी क्षेत्रनिहाय कार्यशाळा आयोजित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

विकसित महाराष्ट्र २०४७ व्हिजन डॉक्युमेंटच्या कृती आराखड्यास (Action Plan) अंतिम स्वरूप देण्यासाठी खालील तक्त्यात नमूद संयोजक सचिवांनी दिनांक १६ फेब्रुवारी ते १२ मार्च २०२६ या कालावधीत संबंधित क्षेत्रनिहाय सचिव/अधिकारी यांच्यासोबत कार्यशाळांचे आयोजन करावे.

अ.क्र.	क्षेत्र	संबंधित विभाग	व्हिजन डॉक्युमेंटच्या १०० उपक्रमांवर आधारित सहयोगी विभागांची उदाहरणात्मक यादी	संयोजक व सहसंयोजक
१.	कृषि, संलग्न क्षेत्रे आणि ग्रामीण	कृषि पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय, मत्स्यव्यवसाय,	उद्योग, सार्वजनिक बांधकाम, माहिती तंत्रज्ञान,	श्री.विकासचंद्र रस्तोगी, अपर मुख्य सचिव (कृषि) संयोजक

अ.क्र.	क्षेत्र	संबंधित विभाग	व्हिजन डॉक्युमेंटच्या १०० उपक्रमांवर आधारित सहयोगी विभागांची उदाहरणात्मक यादी	संयोजक व सहसंयोजक
		सहकार व पणन, अन्न व नागरी पुरवठा, ग्राम विकास	कौशल्ये, रोजगार, उद्योजकता आणि नाविन्यता, मृद आणि जलसंधारण, रोजगार हमी योजना, पर्यटन, परिवहन-बंदरे, विमान वाहतूक पर्यावरण आणि वातावरणीय बदल, जलसंपदा	डॉ. रामास्वामी एन. सचिव (पदुम) सहसंयोजक
२.	उद्योग	उद्योग, कामगार, खनिकर्म, वस्त्रोद्योग	नगर विकास १, नगर विकास २, गृहनिर्माण, उद्योग, कौशल्ये, रोजगार, उद्योजकता आणि नाविन्यता, महसूल, वित्त, प्रशासकीय सुधारणा आणि नाविन्यता, माहिती तंत्रज्ञान, पर्यावरण आणि वातावरणीय बदल, उर्जा, उच्च व तंत्र शिक्षण, सार्वजनिक बांधकाम, परिवहन, बंदरे, विमानचालन	श्रीमती आय. ए. कुंदन, प्रधान सचिव (कामगार) संयोजक श्री. पी. अन्बलगन, प्रधान सचिव (उद्योग), सहसंयोजक
३.	सेवा	उद्योग, कामगार, खनिकर्म, वस्त्रोद्योग	नगर विकास १, नगर विकास २, गृहनिर्माण, कौशल्ये, रोजगार, उद्योजकता आणि नाविन्यता, महसूल, वित्त, प्रशासकीय सुधारणा व नाविन्यता,	श्रीमती आय. ए. कुंदन, प्रधान सचिव (कामगार) संयोजक श्री. पी. अन्बलगन, प्रधान सचिव (उद्योग), सहसंयोजक

अ.क्र.	क्षेत्र	संबंधित विभाग	व्हिजन डॉक्युमेंटच्या १०० उपक्रमांवर आधारित सहयोगी विभागांची उदाहरणात्मक यादी	संयोजक व सहसंयोजक
			माहिती तंत्रज्ञान, पर्यावरण व वातावरणीय बदल, ऊर्जा, उच्च व तंत्र शिक्षण, सार्वजनिक बांधकाम, परिवहन, बंदरे, विमानचालन , ग्राम विकास, महिला व बाल विकास, सांस्कृतिक कार्य, सहकार व पणन	
४.	पर्यटन	पर्यटन	परिवहन - बंदरे, विमानचालन, आदिवासी विकास, सार्वजनिक बांधकाम, सांस्कृतिक कार्य, नगर विकास १, नगर विकास २, वने, पर्यावरण व हवामान बदल, कौशल्ये, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता, उद्योग, प्रशासकीय सुधारणा व नाविन्यता, उच्च व तंत्र शिक्षण, माहिती जनसंपर्क, राजशिष्टाचार, महसूल	श्री. संजय खंदारे, प्रधान सचिव (पर्यटन) संयोजक
५.	नगर विकास	नगर विकास १, नगर विकास २, गृहनिर्माण	उद्योग, परिवहन, बंदरे, विमानचालन, वित्त , सा. प्र. वि., प्रशासकीय सुधारणा व नाविन्यता, महसूल, ऊर्जा,	श्री. असीमकुमार गुप्ता, अपर मुख्य सचिव, (नगर विकास १) संयोजक

अ.क्र.	क्षेत्र	संबंधित विभाग	व्हिजन डॉक्युमेंटच्या १०० उपक्रमांवर आधारित सहयोगी विभागांची उदाहरणात्मक यादी	संयोजक व सहसंयोजक
			सार्वजनिक बांधकाम, पाणीपुरवठा व स्वच्छता, पर्यावरण आणि वातावरणीय बदल, वने, मृद आणि जलसंधारण	डॉ. कै.एच. गोविंदराज, अपर मुख्य सचिव, (नगर विकास २) सहसंयोजक
६.	उर्जा	महसूल, उर्जा, पर्यावरण व वातावरणीय बदल, वने	उद्योग, जलसंपदा, कृषि, गृहनिर्माण, वित्त, परिवहन-बंदरे, विमानचालन, आपत्ती व्यवस्थापन, उच्च व तंत्र शिक्षण, कौशल्ये, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता, सार्वजनिक बांधकाम, आदिवासी विकास, नगर विकास १, नगर विकास २, माहिती तंत्रज्ञान, सहकार व पणन	श्री. मिलिंद म्हैसकर, अपर मुख्य सचिव, (वने) संयोजक श्रीमती आभा शुक्ला, अपर मुख्य सचिव, (उर्जा) सहसंयोजक
७.	पाणी	रोजगार हमी योजना, जलसंपदा, पाणी पुरवठा व स्वच्छता, मृद व जलसंधारण	नगर विकास १, नगर विकास २, ग्राम विकास, कृषि, सार्वजनिक बांधकाम, वित्त, पर्यावरण व वातावरणीय, बदल, पर्यटन, प्रशासकीय सुधारणा व नाविन्यता, माहिती तंत्रज्ञान, आपत्ती व्यवस्थापन, महसूल,	श्री. दिपक कपूर, अपर मुख्य सचिव, (जलसंपदा) संयोजक श्री. पराग जैन-नैनुटिया, प्रधान सचिव, (पाणी पुरवठा व स्वच्छता) सहसंयोजक

अ.क्र.	क्षेत्र	संबंधित विभाग	व्हिजन डॉक्युमेंटच्या १०० उपक्रमांवर आधारित सहयोगी विभागांची उदाहरणात्मक यादी	संयोजक व सहसंयोजक
			उद्योग, ऊर्जा, पशुसंवर्धन-दुग्धव्यवसाय- मत्स्यव्यवसाय	
८.	परिवहन आणि लॉजिस्टिक्स	सार्वजनिक बांधकाम, परिवहन- बंदरे, विमानचालन	पर्यावरण व वातावरणीय बदल, ऊर्जा, महसूल, कृषि, उद्योग, ग्राम विकास, माहिती तंत्रज्ञान, वित्त, नगर विकास १, नगर विकास २, कौशल्ये, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता, वने, पर्यटन, जलसंपदा	श्री. संजय सेठी, अपर मुख्य सचिव, (परिवहन व बंदरे) संयोजक श्री. मिलिंद म्हैसकर, अपर मुख्य सचिव, (सार्वजनिक बांधकाम विभाग) सहसंयोजक
९.	शिक्षण आणि कौशल्य	कौशल्ये, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता, उच्च व तंत्र शिक्षण, शालेय शिक्षण	माहिती तंत्रज्ञान, सा. प्र. वि., आदिवासी विकास, सामाजिक न्याय, इतर मागासवर्ग व बहुजन कल्याण, अल्पसंख्याक विकास, महिला व बाल विकास, दिव्यांग कल्याण, प्रशासकीय सुधारणा आणि नाविन्यता, उद्योग, वैद्यकीय शिक्षण आणि अन्न व औषध प्रशासन, सार्वजनिक बांधकाम, नगर विकास १,	श्रीमती मनिषा वर्मा, अपर मुख्य सचिव, (कौशल्ये, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता) संयोजक श्री. वेणुगोपाल रेड्डी, अपर मुख्य सचिव, (उच्च व तंत्र शिक्षण) सहसंयोजक

अ.क्र.	क्षेत्र	संबंधित विभाग	व्हिजन डॉक्युमेंटच्या १०० उपक्रमांवर आधारित सहयोगी विभागांची उदाहरणात्मक यादी	संयोजक व सहसंयोजक
			पर्यटन, महसूल, कामगार, कृषि, वित्त	
१०.	आरोग्य	सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण, वैद्यकीय शिक्षण आणि अन्न व औषध प्रशासन, अन्न आणि औषध प्रशासन	आदिवासी विकास, प्रशासकीय सुधारणा व नाविन्यता, ग्राम विकास, नगर विकास १, नगर विकास २, महिला व बाल विकास, सामाजिक न्याय, अन्न व औषध प्रशासन, दिव्यांग कल्याण, कौशल्ये, रोजगार, उद्योजकता आणि नाविन्यता, शालेय शिक्षण, माहिती आणि जनसंपर्क, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण, सार्वजनिक बांधकाम, महसूल, माहिती तंत्रज्ञान, उद्योग	श्री. निपुण विनायक, प्रधान सचिव-१, (सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण) संयोजक श्री. धीरज कुमार, सचिव (वैद्यकीय शिक्षण) सहसंयोजक
११.	सामाजिक कल्याण	महिला व बाल विकास, दिव्यांग कल्याण, सामाजिक न्याय, आदिवासी विकास, इतर मागास वर्ग व बहुजन कल्याण, अल्पसंख्याक विकास	सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण, कौशल्ये, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता, उच्च व तंत्र शिक्षण, गृह, ग्राम विकास, विधी व न्याय, शालेय शिक्षण, वने, सांस्कृतिक कार्य, पर्यटन,	श्री. हर्षदिप कांबळे, प्रधान सचिव (सामाजिक न्याय) संयोजक डॉ. अनुप कुमार, सचिव (महिला व बाल विकास) सहसंयोजक

अ.क्र.	क्षेत्र	संबंधित विभाग	व्हिजन डॉक्युमेंटच्या १०० उपक्रमांवर आधारित सहयोगी विभागांची उदाहरणात्मक यादी	संयोजक व सहसंयोजक
			<p>कृषी, ऊर्जा, जलसंपदा, कामगार, उद्योग, नगर विकास १, नगर विकास २, माहिती तंत्रज्ञान, वैद्यकीय शिक्षण आणि अन्न व औषध प्रशासन, परिवहन - बंदरे , विमानचालन, वित्त</p>	
१२.	सॉफ्ट पॉवर	सांस्कृतिक कार्य, मराठी भाषा, क्रीडा	<p>पर्यटन, पर्यावरण व वातावरणीय बदल, माहिती तंत्रज्ञान, सार्वजनिक बांधकाम, उद्योग, शालेय शिक्षण, उच्च व तंत्र शिक्षण, कौशल्ये, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता, वित्त, परिवहन-बंदरे, विमानचालन, ग्राम विकास, व्होद्योग, माहिती व जनसंपर्क, नगर विकास १, वैद्यकीय शिक्षण आणि अन्न व औषध प्रशासन, दिव्यांग कल्याण</p>	<p>श्री. संजय खंदारे, प्रधान सचिव (क्रीडा) संयोजक</p> <p>श्री. किरण कुलकर्णी, सचिव (सांस्कृतिक कार्य) सहसंयोजक</p>
१३.	प्रशासकीय सुधारणा व नाविन्यता	सा. प्र. वि., प्रशासकीय सुधारणा व नाविन्यता,	<p>माहिती तंत्रज्ञान, सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण, वैद्यकीय शिक्षण,</p>	<p>श्रीमती व्ही. राधा, अपर मुख्य सचिव (सा. प्र. वि.) संयोजक</p>

अ.क्र.	क्षेत्र	संबंधित विभाग	व्हिजन डॉक्युमेंटच्या १०० उपक्रमांवर आधारित सहयोगी विभागांची उदाहरणात्मक यादी	संयोजक व सहसंयोजक
		माहिती व जनसंपर्क, राजशिष्टचार	अन्न व औषध प्रशासन, गृह, आपत्ती व्यवस्थापन, विधी व न्याय, महसूल, उद्योग,	श्री. अतुल पाटणे, प्रधान सचिव (प्रशासकीय सुधारणा व नाविन्यता) सहसंयोजक
१४.	तंत्रज्ञान	माहिती तंत्रज्ञान	सा. प्र. वि., प्रशासकीय सुधारणा व नाविन्यता, माहिती व जनसंपर्क, राजशिष्टचार, महसूल, सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण, वैद्यकीय शिक्षण, अन्न व औषध प्रशासन, ऊर्जा, कृषी, जलसंपदा, राज्य उत्पादन शुल्क, पर्यटन, उद्योग	श्री. विरेंद्र सिंह, सचिव, (माहिती तंत्रज्ञान) संयोजक
१५.	सुरक्षा	आपत्ती व्यवस्थापन, गृह, विधी व न्याय	माहिती तंत्रज्ञान, सा. प्र. वि., महसूल, महिला व बाल विकास, सामाजिक न्याय, गृहनिर्माण, सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब, कल्याण, उद्योग, उच्च व तंत्र शिक्षण, नगर विकास १, नगर विकास २, परिवहन -बंदरे, विमानचालन	श्रीमती मनिषा म्हैसकर, अपर मुख्य सचिव (गृह) संयोजक श्रीमती विनिता वेद-सिंघल, प्रधान सचिव (आपत्ती व्यवस्थापन) सहसंयोजक

अ.क्र.	क्षेत्र	संबंधित विभाग	व्हिजन डॉक्युमेंटच्या १०० उपक्रमांवर आधारित सहयोगी विभागांची उदाहरणात्मक यादी	संयोजक व सहसंयोजक
	वित्त	वित्त, महसूल (नोंदणी व मुद्रांक), राज्य उत्पादन शुल्क	माहिती तंत्रज्ञान, पर्यावरण व वातावरणीय बदल, प्रशासकीय सुधारणा व नाविन्यता, सा. प्र. वि, नियोजन,	श्री. ओ. पी. गुप्ता, अपर मुख्य सचिव (वित्त) संयोजक श्रीमती शैला ए. सचिव (नियोजन) सहसंयोजक

(टीप:- उपरोक्त क्षेत्रनिहाय गटांमध्ये सहभागी असलेल्या संयोजक सचिवाची बदली झाल्यास त्यापदावर कार्यरत अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव हे संयोजक सचिव म्हणून कामकाज करतील.)

२. सदर कार्यशाळा आयोजित करण्यासाठी व्हिजन मॅनेजमेंट युनिट (VMU) टीम सहकार्य करेल. त्यानंतर १३ ते ६ एप्रिल, २०२६ दरम्यान कृती योजना अंतिम केल्या जातील.

३. क्षेत्रनिहाय संयोजकांनी विकसित महाराष्ट्र २०४७ - व्हिजन डॉक्युमेंटच्या अंमलबजावणीसाठी त्यांच्या क्षेत्राशी संबंधित विभागांना तसेच संबंधित विभागांतर्गत येणारी सर्व आयुक्तालये / संचालनालये, शासकीय मंडळे, महामंडळे, प्राधिकरणे, अभिकरणे, एजन्सी आणि कंपन्या यांचे प्रमुख, संबंधित क्षेत्रीय अधिकारी आणि संबंधित विभागाने नियुक्त केलेले व्हीएम नोडल अधिकारी यांना बैठकीत/कार्यशाळेत सहभागी करून घ्यावे. तसेच आवश्यकतेनुसार, संबंधित क्षेत्रातील तज्ज्ञ, नामांकित व्यक्ती आणि उद्योजकांना देखील सहभागी करून घ्यावे.

४. कृती आराखडा अंतिम करण्याची कालमर्यादा खालीलप्रमाणे आहे:

अ.क्र.	तपशील	कालमर्यादा
१	विभागांनी कृती आराखडा टेम्पलेट सादर करणे	१५ फेब्रुवारी २०२६
२	संयोजकांनी क्षेत्रनिहाय कार्यशाळा आयोजित करणे	१६ फेब्रुवारी ते १२ मार्च २०२६
३	कृती योजनांना अंतिम रूप देणे	१३ मार्च ते ६ एप्रिल, २०२६

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२६०२१४१९३८२१२५१६ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

चारुशीला चौधरी
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई,

२. मा. सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
३. मा. अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
४. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद / विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
५. मा. उप सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
६. मा. उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
७. सर्व सन्माननीय सदस्य, विधानपरिषद / विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
८. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई,
९. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
१०. मा. उप मुख्यमंत्री (नगर विकास) विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
११. मा. उप मुख्यमंत्री (रा.उ.शु, क्रीडा, अल्पसंख्याक) विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
१२. सर्व मा. मंत्री/राज्यमंत्री महोदय यांचे खाजगी सचिव,
१३. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, नीति आयोग, भारत सरकार, नवी दिल्ली.
१४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र इन्स्टिट्यूशन फॉर ट्रान्सफॉर्मेशन (मित्र), मुंबई,
१५. अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग,
१६. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय (विधानपरिषद), विधानभवन, मुंबई,
१७. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय (विधानसभा), विधानभवन, मुंबई,
१८. 'प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त, मुंबई,
१९. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई,
२०. सर्व विभागीय आयुक्त/ सर्व जिल्हाधिकारी/ सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
२१. आयुक्त, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, १८ वा मजला, नवीन प्रशासकीय इमारत मंत्रालय, मुंबई,
२२. सर्व महानगरपालिकांचे आयुक्त,
२३. निवडनस्ती, कार्यासन-१४१२, नियोजन विभाग.

(पत्राने)